

Etkinlikler - Çağdaş Türkiye Tarihi Seminerleri 2006-2007

14 Ekim 2006 - Prof. Dr. Zafer Toprak

İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye ve Balkanlar

Balkanlardaki gelişmeler ve özellikle Balkan Savaşları 20. yüzyılda "Karanlık Çağ" diye bilinen iki dünya savaşı arasındaki dönemin oluşumunda önemli bir rol oynadığı gibi, Osmanlı Türkiye'sinde de, Balkan yenilgisi ertesi, yeni bir ulus devletinin inşasına neden oldu. Bir başka deyişle, Osmanlı'nın çöküşü Balkanlardaki gelişmelerle yakından ilgiliydi. Bu olumsuz gelişmelere karşın, Milli Mücadele ertesini, iki dünya savaşı arası Türk dış politikasında Balkanlar ayrı bir önem kazandı. Türkiye, güvenliğini Balkanlarda aradı, bu nedenle Balkan Paketi'ne ayrı bir önem verdi. Türk dış politikasının omurgasını Balkanlar oluşturdu. Öte yandan, Balkan ülkelerinin iç politikalarındaki gelişmeler Türkiye'nin siyasal rejimini de dolaylı bir biçimde etkiledi. Ancak, bu ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye çok daha istikrarlı bir iç ve dış politika süreci yaşadı.

18 Kasım 2006 - Doç. Dr. Dilek Barlas

İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye ve İtalya

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan İkinci Dünya Savaşı'na kadar Türk-İtalyan ilişkilerini "inişli çıkışlı" diye niteleyebiliriz. Cumhuriyet ilan edilmeden bir yıl önce İtalya'da Mussolini iktidara gelmiş ve tüm Balkan ülkelerine karşı hiç de dostane olmayan politikalar benimsemiştir. 1927 yılına kadar İtalya Türkiye'yi her an çökmeye hazır bir ülke olarak görmüştür. Fakat 1928 yılından itibaren Roma, Türkiye Cumhuriyeti'nin kolay kolay çökmeyeceğini anlamıştır. Akdeniz ve Balkanlardaki gelişmeler İtalya'da Türkiye'nin imajının gelişmesinde etkili olmuştur. Roma artık Türkiye'yi sadece Anadolu olarak değil, aynı zamanda Balkanların da bir parçası olarak görmeye başlamıştır. İtalya'nın Türkiye'ye karşı bu yeni tutumu kısa ömürlü olmuş, 1932'den sonra yeniden hasmane tutumuna dönüş yapmıştır. Öte yandan Türkiye, 1920'lerde ve 1930'larda İtalya'yı hep tehdit olarak görmüş, ancak bu durum Türkiye'nin bu ülkeyle işbirliği arayışlarına girmesini engellememiştir. Hem uluslararası alanda tamamiyle tecritten kurtulma çabası hem de ekonomik ihtiyaçlar Türkiye'yi değişik alternatifler aramaya itmiştir.

16 Aralık 2006 - Yard. Doç. Dr. Elçin Macar

İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye ve Yunanistan

İki dünya savaşı arasındaki Yunanistan, "Küçük Asya felaketi" ve bunun sonucu olarak 1 milyondan fazla sığınmacının yerleştirilmesi sorunlarının yarattığı bir ekonomik çöküntü içerisindeydi. İçerdeki bu durum ve İtalyan tehlikesi Venizelos'un Türkiye ile yakınlaşmasını beraberinde getirmiş, bu işbirliği Balkan Antantı'na kadar varmıştır. Siyasi arenanın Venizelistlerle Kralcılar arasında bölünmüşlüğü, ordunun siyasete müdahalesini ve sonuçta Metaksas'ın iktidara gelişi kolaylaştırmıştır.

20 Ocak 2007 - Doç. Dr. Cemil Koçak

İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye ve Almanya

Konuşmada, Türk-Alman ilişkilerinin önemli bir dönemine, cumhuriyetle başlayan ve II. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar süren kısmı irdelenecek. Cemil Koçak'ın bu konuda yayımlanan iki kitabı (Türk-Alman İlişkileri 1923-1939 ve Türkiye'de Milli Şef Dönemi 1938-1945) temelinde, uluslararası ilişkiler bağlamında genel olarak Türk dış politikası, özel olarak ise bu politikada önemli bir yer tutan Almanya ile ilişkiler ele alınacak. Almanya ile ilişkiler, esas olarak iki ana dönem içinde ele alınmayı gerektiriyor: Nispeten daha önemsiz olarak kabul edilebilen ilk dönem, Weimer dönemi Almanyası ile Cumhuriyet Türkiye'si arasında kurulan ilişkileri kapsar. İkinci dönem ise uluslararası ilişkiler ve Türk dış politikası açısından daha fazla vurgulanması gereken, Nazi Almanyası ile kurulan çökyönlü ilişkiler dönemidir. Bütün bu gelişmelere, diplomasi dışında ekonomik, kültürel ve askeri yönleriyle de değinilecek.

17 Şubat 2007 - Doç. Dr. Çağrı Erhan

İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye ve Ortadoğu

İki savaş arasındaki yıllar, Avrupa'da Versay düzeninin devamından yana olan statükocu güçlerle, bu düzenin değiştirilmesini arzu eden revizyonistler arasında, zaman zaman uzlaşma, daha çok da gerginliklerle dolu bir dönem olarak cereyan ederken, bu kutuplaşmanın dışında kalmak için hassasiyet gösterenler de vardı. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti, zayıf ekonomisi ve uzun süren savaşlardan yeni çıkmış ordusuyla, söz konusu gerginliklere taraf olup yaşanabilecek çatışmalarda hırpalanmak ihtimalini göz ardı etmiyor, bu ihtimali güçlendirebilecek adımlardan kaçınıyordu. Diğer taraftan, İtalya ve Almanya'nın revizyonist ve yayılcı söylemlerinin tırmanışa geçtiği 1930'larda, kendisini tehdit altında hisseden devletler arasında da doğal bir yakınlaşma gözleniyordu. Bu yakınlaşma daha ziyade Balkan ülkeleri arasında siyasi bir işbirliği şeklinde ortaya çıksa da, aynı tarihlere Türkiye ile Ortadoğu ülkeleri arasında benzer bir işbirliği ortamının yaratılması için çabalar gösterildiği göz ardı edilemez. Nitekim, sınır güvenliği ve başka alanlarda işbirliği yapılmasını öngören Sadabad Paketi da bu çerçevede oluşturuldu.

Aynı dönemde, Musul sorununun Ankara Anlaşması (1926) ile çözüldüğü bir ortamda, İngiltere mandası altındaki Irak'la, Mustafa Kemal'in Türkiye'de gerçekleştirdiğine benzer reformları ülkelerinde yapmak isteyen İran Şahı ve Afganistan Kralı ile de yakınlaşmalar oldu. Bu dönemde, yine İngiltere mandası altında bulunan Filistin'le ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştiği de gözleniyor.

Sunuştta, iki savaş arasındaki dönemin temel parametresi olan ve bölge ülkelerinin iç dinamiklerinin etkisiyle şekillenen, Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişkileri, yukarıdaki ana çerçeve içinde anlatılacak.

17 Mart 2007 - Doç. Dr. Melek Fırat

İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye ve Fransa

İki savaş arasındaki dönemde Türk-Fransız ilişkilerini ikil t döneme ayırarak ele almak gerekir. 1928'e kadar süren dönemde, yeni cumhuriyet bir yandan içerideki ekonomik ve siyasal sorunlarla, diğer yandan da Lozan'da çözülemeyen konularla uğraşıyordu. İngiltere ile Musul, Yunanistan'la mübadele ve Fransa'yla borçlar sorunu, Türk dış politikasının gündemini işgal ediyordu. Sorunların çözümü ve 1929 ekonomik bunalımının etkileri, 1930'larda Türkiye'nin batıyla entegrasyon ya da çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma hedefi doğrultusunda, batı ülkeleriyle siyasal ve ekonomik ilişkileri geliştirme çabalarına hız kazandırdı. Bu dönemde Fransa'yla yaşanan Hatay sorunu, sürecin önündeki temel engel olarak ortaya çıktı. Fransa'nın 1929 ekonomik bunalımı nedeniyle yaşadığı siyasal istikrarsızlık, özellikle İngiltere'nin Almanya'da yaşanan gelişmeler karşısında Türkiye ile ittifak arayışı içine girmesi sonucunda, Fransa'ya baskı yapılmasını kolaylaştırdı ve sorunun Türkiye lehine çözümlenmesini sağladı. İki savaş arasındaki dönemin, uluslararası konjonktür çerçevesinde Fransa ve Türkiye'nin iç ve dış politikaları genelinde ele alınacak Türk-Fransız ilişkileri değerlendirmesi ışığında, Türk dış politikası literatüründe yerleşmiş olan "Türkiye'nin statükocu politika izlediği" yargısının yeniden tartışılması anlamlı olacak.

21 Nisan 2007 - Prof. Dr. Zafer Toprak

İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye ve Amerika

İki dünya savaşı arası Türk-Amerikan ilişkileri bir geçiş evresi yaşamıştır. Osmanlı'nın bir parçası olan Yakın Doğu gerek Beyaz Saray gerek Amerikan kamuoyu için kültürel bağlamda anlam taşımıştır. Amerika bu coğrafyaya etnik ve dinsel bağlamda önem vermiştir, Yakın Doğu'da eğitim kurumları aracılığıyla etkin bir konum elde etmiştir. İki dünya savaşı arası Türkiye'nin "tam bağımsızlık" özlemi, ABD'nin kültürel, bu arada etnik ve dinsel beklentilerine ters düşmüştür. ABD Lausanne'a soğuk bakmış, Türkiye ile ilişkilerini uzun süre mesafeli tutmuştur. Birçok Amerikan eğitim ve "yardım" kuruluşu bu yıllarda kapanmak zorunda kalmıştır. Öte yandan "Ermeni" sorunu bu günkü boyutlarda olmasa da belleklerin geri planında varlığını sürdürmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonrası ise Yakın Doğu'nun Orta Doğu'ya dönüşmesiyle, bu coğrafya stratejik ve ekonomik önem kazanmıştır. Soğuk Savaş ile birlikte Türkiye de Batı saffında yer alarak Amerika ile ilişkilerini gerçekçi bir tabana oturtmuştur.

26 Mayıs 2007 - Prof. Dr. Mete Tunçay

İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye ve Rusya

İki Dünya Savaşı arasındaki dönemde, Sovyet Rusya "Dünya Devrimi"ni gerçekleştirmeye çalışmak yerine, "Tek Ülkede Sosyalizm" kurma çabasındaydı. Millî Mücadele sırasında Sovyet yardımından yararlanan Türkiye Cumhuriyeti ise bu dönemde Batılı ülkelerle ilişkilerini düzeltmekle birlikte, dış politikada Sovyetlerle sürekli işbirliği yapmıştır. Ancak, İnönü'nün Millî Şeflik rejiminin başlarında TC hükûmetinin yaklaşan savaşa karşı bir savunma önlemi olarak Britanya ve Fransa ile antlaşmalar yapması, Sovyetlerle arasının açılmasına neden olmuştur.